

7-II-1964

. 'Απὸ τὴν Ποντιακὴ λαογραφία

. Σ Η Μ Α

Ο.- θὰ ἀκούσετε ἓνα ποντιακὸ ποίημα λαογραφικοῦ περιεχομένου καὶ πο ποντιακὰ λιανοτράγουδα, πού μᾶς ἔστειλαν ἀκροαταί μας. - Τὴν ἐμπομπή αὐτὴ γράφει καὶ ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης. Στὴ λύρα ὁ Γιωργούλης.

. τό σῆμα σβῆνει

Ο.- Πρὶν σᾶς παρουσιάσωμε, ἀγαπητοί ἀκροαταί, ποντιακὰ λιανοτράγουδα ἀπὸ τρεῖς συλλογές ἀκροατῶν μας, πού μᾶς ἔστειλαν, θὰ σᾶς μεταδώσωμε στὴν ἀρχὴ τῆς ἐμπομπῆς μας ἓνα ὠραῖο ποντιακὸ ποίημα λαογραφικοῦ περιεχομένου τοῦ 'Ηλίας Τσιρκινίδη.

'Ο 'Ηλίας Τσιρκινίδης εἶναι ἀληθινὸς ποιητής. 'Η πρωτοτυπία τοῦ ποιητικοῦ του ἔργου ἐγκνείται στὸ ὅτι, τό ὅλο πνευματικὸ του δημιούργημα στηρίζεται ἀπόλυτα πάνω σὲ λαογραφικὴ βάση. Χρησιμοποιεῖ ὁ ποιητής Τσιρκινίδης ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα, πού χρησιμοποιεῖ καὶ ὁ ποντιακὸς λαὸς στὴ δημώδη ποίησή του. Αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ λόγος, πού νομίσαμε, ὅτι στὴ λαογραφικὴ μας ἐμπομπή βρίσκει θέση ἓνα τέτοιο ποίημα, πού ὅπως θὰ διαπιστώσετε, φίλοι ἀκροαταί, ἡ ὁμοιότητά του μέ τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια εἶναι καταπληκτικὴ.

'Ακοῦστε τό ποντιακὸ αὐτὸ μοτίβο, πού ἔχει τίτλο " 'Η Δαρτερή " τοῦ 'Ηλίας Τσιρκινίδη.

. Λ Υ Ρ Α (ὕποκρουση).

'Απέραντο τό χάος ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ τό θάνατο. Καὶ ὁ "Ελληνας - λάτρης τῆς ζωῆς ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια - ἀγωνίζεται ἀνατάπαυστα ἐναντὶ αὐτοῦ στοῦ θάνατο, θέλει νὰ τὸν νικήσῃ. 'Ιδού πῶς τὸν ἀντιμετωπίζει τὸν θάνατο, τὸν ἀπαίσιο χάροντα, μιά κόρη, ἡ Καρτερή....

. ἡ λύρα σβῆνει σιγά-σιγά

Γ 'Ο Χάροντας ἐκόνεψεν σὴ Καρτερῆς τὴν αὐλάν.

" Ἐλα κι' ἄς πᾶμε, Καρτερῆ, ἐγὼ γιὰ τ' ἐσέν ἔρθα".

Τὰ κᾶστρα καστροσεῖανε, τὰ πέραγκιαν' ἡ ἔρθαν".

καὶ τῇ κοσμί τ' ἀμάραντα σὰ δᾶκρυ ἐταράουν

καὶ τῇ κοσμί τὰ κρέναρα ἔνταυθ' ἐθολὰ ποτάμια...

"Ὀλεν ὁ κόσμος 'βόεσεν ἀσ' σὰ μοιρολοῦτας.

κ' ἡ Καρτερὴ ἐνέλλαξεν κ' ἡ Καρτερὴ ἐφόρνευ

κ' ἡ Καρτερὴ ἐχπάσκειτον καὶ μέ τὰ τραωδίας.

Α "Ὁ κύρη μ' ἐν τρισέλλενος, ἡ μάνα μ' ἐν ρωμᾶνα,
ὁ ξένο μ' καὶ ὁ ἑταῖρο μ' ἀκρίτας σὰ ραχία

κι ἐγὼ εἶμαι ἡ Καρτερὴ σὸν "Αδ' κί κατηβαίνω
μέ τὰ παραπονέματα καὶ τὰ μοιρολότ' ας.

"Επαρ' σά χέρια σ', χάροντα, χρυσᾶ ἀνοιγαρίτσα
ἀνοιξον καὶ τ' ἐξώπορτο μ' τό χρυσοκλειδωμένον
κι ἄμμον φέγγονος ἔλαμαν σὴν αὖλια μ' νά ἐβγαίνω.
Καί τ' Ἄερλῆ μ' τό ἄλογον φέρον, χάρε, σὴν αὖλια μ'
Τορίν καὶ μαυρογόνατον, τορίν καὶ λεβεντάτον
καὶ ἄμμον ντ' ἐπέγνα σὸν παρχάρ' σὸν "Αδ' νά κατηβαίνω.
Καί λάλ κρωμέτεν λυριτζῆν, Σταυρέτεν τραγωδᾶνον
καὶ τῇ Σαντᾶς τοί ἔμορφους, κι ὅλα τὰ παλληγιάρια
κι ἄμμον ντ' ἐπέγνα σοῦ Μελαῦ Αὐγούστ' σῇ Παναΐας,
μέ τῇ χαράν καὶ μέ πόζ κέτ' φ' σὸν "Αδ' νά κατηβαίνω".

Γ Μέ τὰ ραχία ἐλάλεσεν μέ τὰ πουλά' ἐμέντζεν

"Ελα, κρωμέτε μ' λυριτζῆν, Σταυρέτε μ' τραγωδᾶνε μ".

"Εστειλεν δράκους "Ελλενας, ἔστειλεν δρακοπούλα.

"Ελᾶτεν Σαντᾶς ἔμορφοι, ἐλᾶτεν παλληγιάρια".

Καί τ' Ἄερλῆν τό ἄλογον σὴν αὖλαν ἀτς' ἐστάλτσεν,
τορίν καὶ μαυρογόνατον, τορίν καὶ λεβεντάτον.
ἐπῆρεν καὶ σά χέρια του χρυσᾶ ἀνοιγαρίτσα
καὶ ἔνοιξεν τ' ἐξώπορτον τό χρυσοκλειδωμένον
κι ἄμμον τόν ἦλεν ἔμορφος ἀρματωμέντσα νύφε
καὶ μέ τὰ ἐμορφότες ἀτς' ἡ Καρτερὴ ἐξέβεν.

Μέ τὴν χαράν καὶ μέ τό κέτ' φ' ἐσέβανε σὴν σιράταν
'Εδέβεν ἔμπρ' ὁ λυριτζῆς κι ἀπ' ἔμπρ' οἱ τραγωδᾶνον
κι ἀπέσ' σὴ μέσ' ὁ οὐρανός κι ἀπέσ' σὴ μέσ' ἡ ἦλεν
κι ἀπέσ' σὴ μέσ' ἡ Καρτερὴ χρυσοκλαβαλαρέα
κι ὁλόερα οἱ ἔμορφοι κι ὅλα τὰ παλληγιάρια
ἄμμον ἀητοί χρυσόφτεροι καὶ τρισγαῖτανωμένοι
κι ἄμμον δράκοι χρυσόζωστοι καὶ ~~επρι~~σαρματωμένοι
Ραχόπα ἐπιδέβανε κι ἀσ' σά φηλοραχέας
κι ἀσ' σά παρχαροκέφαλα, κι ἀσ' σά παρχαροτόπα
κι ἀσ' σά τρεχούμενα νερά ἀπὸ σουμά ἐδέβαν.

Τ' ἀπόμακρὰ ἐβόεσαν κεν' ἀσά τραγωδίας
καὶ τὰ τρεχούμενα νερά καὶ τὰ παρχαροτόπα
καὶ τὰ παρχαροκέφαλα λαλίας ἐγομῶθαν
καὶ τὰ ραχία ἐθάρρεσαν ἔχνε χαράν καὶ γάμον
καὶ τὰ πουλῖα ἐθάρρεσαν πᾶνε σὸ πανοῦρι

κι ἐκεῖν' ἐπαρεξέγκανε τὴν Καρτερὴν σὸν "Αδην
"Ονταν σὸν "Αδ' ἐπάτεσεν κι ὄνταν σὸν "Αδ' ἐσέβεν
ἐμαυρομοιρολόδεσεν καὶ παραπονεμένα
ἀπὸ καρδίας ἔκλαψεν κι ἀπὸ καρδίας εἶπεν:

Α.- "Αφ'σόν τήν λύρ σ'λυριτζή μ', καί σταύρωσον τά χέρια σ'
νέ, τραγωδάμε μ, τούλωσον καί δάξον τά χειλόπα σ'
Σαντέτ', αφίστεν τ'άρματα, αφίστεν τά σπαθία ~~καί~~
ἐπάρτεν καί ~~θά~~ χερια σουν ἀπό διπλά λαμπάδας.
'Αδά χαράν κί ίνεται πανούρ'κ'εύρισκᾶται
ἀδά φαρμάκια τά νερά καί τά ποτάμα δάκρυα
κ'οί νεοντάδες μαραιμέν', ναηλί ἐμέν, μανίτσα μ'".

. Λ Υ Ρ Α - Μ Ι Ε Α Ζ

Ο.- 'Ακούσατε τό ποίημα τοῦ 'Ηλίου Τσιρκινίδη " 'Η Καρτερή " . 'Απήγ-
γηλαν ἡ "Αννα Θεοδωρίδου καί ὁ Γιώργος Σαπανίδης.

('Η λύρα, χωρίς νά σταματήσῃ, συνεχίζει σέ ἄλλο σιнопό - μοιρολο-
γικό).

Καί τώρα δύο πονετικά δίστιχα ἀπό τήν συλλογή τῆς Μαρίας Σαχι-
νίδου.

. Λ Υ Ρ - Τ Ρ Α Γ

Θά ταξιδεύω σά μακρά ρίζα μ'σὴν ἐρημίαν
μέ τ'ἄστρα καί τόν οὐρανόν θά φτάγω συντροφίαν.

'Οσήμερον σιοτώνε με μανίτσα μ'ἄλα κλάφον
ἐπαρ'καί ἀσὸ αἷμα μου καί τό μαντήλι σ'βάφον.

Ο.- Μετά τήν συλλογή τῆς Μαρίας Σαхинίδου ἀπό τό Γερακιариό Κιλκίς, ἔχει
σειρά ἡ συλλογή τῆς γερόντισσας Σοφίας Τιντοπούλου ἀπό τήν Ροδόπολη
Σερρών.

Σᾶς μεταδίδομε ἀπό τήν συλλογή αὐτή τρία ὁμορφα ποντιακά δίστι-
χα τῆς ἀγάπης.

. Λ Υ Ρ - Τ Ρ Α Γ

Χονίγα μάνα μ'χονίγα, χονίγα ἐπατουλίγα
σόν 'Αε-Σέρ'ἀφιά 'κειά τ'ἀρνόπο μ'έτυλίγα.

'Ανάθεμα τήν μάνα σου τόν κύρ'π'έσέν ἐποῖνε
ἐποίησε σε παντέμορφον, σ'ἐμέν πελιάν ἐφῆνε.

Κορτσόπον πέ καί γέλασον, ἄμον ντ'ἐποῖνες πρῶτα
λῦσον τό σπαλερόπο σου τῇ παραδείσ'τὴν πόρταν.

Ο.- Καί τώρα ἡ τρίτη συλλογή ποντιακῶν τραγουδιῶν τοῦ Χαράλαμπου Ποζί-
δη ἀπό τόν 'Αχοινό Νιγρίτης. Φυσικά καί μέ τίς τρεῖς αὐτές συλλογές θά
ἀσχοληθοῦμε καί ἄλλη φορά.

'Ανοῦστε λοιπόν ἀπό τήν συλλογή Ποζίδη πονετικά δίστιχα τῆς ξε-
νιτειᾶς.

. Λ Υ Ρ - Τ Ρ Α Γ

Τὴν ἡμέραν χίλια φορές ξενιτεῖ ἀνάθεμά σε
καί ἀσὸ νοῦ μ' ἢ ἐβγάλω σε, ἀσὴ κάρδια μ' ἢ χᾶσε.

Τῇ ξεντείας τό σκοινὶν σὸ ποδάρι μ' δεμένον
ἄλλοι π' ἀποχωρίζεται ἐγὰπ' λαλασεμένον.

Σὴν ξενιτειάν ἂν ἀρρώστέν τς καί πονεῖ τό κεφάλι σ' ἄφκα
χαζὶρ ποῖσον τό σάβανο σ' ἀφκά σὸ μαξιλάρι σ'.

Ο.- Στὴ συνέχεια τοῦ προγράμματός μας θὰ ἀκούσετε ἓνα ποντιακὸ ἀμείδο-
το, πού μᾶς εἶναι βέβαια γνωστὸ σὲ ἄλλη ὅμως παραλλαγή. Δέν πειράζει, θὰ
τό μεταδώσωμε. Μᾶς πρὸ ἔστειλε ἡ μικρὴ μας ἀκροατρία, μόλις δεκατριῶν ἐτῶν
ἀπὸ τὸ Γερακαριὸ Κιλκίς, ἡ Πηνελόπη Παπαδοπούλου.

(Τὸ πετμέζι, οἱ μουσαφίρηδες, τῇ σκυλί τό χιαλάχ κλπ... ἀφήγη-
ση....).

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ο.- Πρὶν ἡλίσσωμε τὸ πρόγραμμά μας, ἀνακοινώνομε, ὅτι τὸ συγκρότημά
μας ἀρχίζει τὴν νέα του ἐξόρμηση σὲ περιοχὲς τῆς Βορείου Ἑλλάδος λίαν
προσεχῶς, ὅπου θὰ δώσῃ ποντιακὲς θεατρικὲς παραστάσεις λαογραφικοῦ περιε-
χομένου μέ ἔργα τοῦ Στάθη Εὐσταθιάδη, σκηνοθεσίας Μιχάλη Κυνηγόπουλου,
ἐπιμέλεια καί ἐκτέλεση τραγουδιῶν ἀπὸ τὸν Χρῦσανθο, στὴ λύρα ὁ Γιωργούλ-
λης. Εἴμαστε εὐγνώμονες πρὸς ὅλους, πού μᾶς βοηθοῦν στὴ λαογραφικὴ μας
προσπάθεια.

. Σ Ο Λ Ο - Λ Υ Ρ Α

Ο.- Αὐτὸ ἦταν τὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ μας προγράμματος.

. Σ Η Μ Α

Ο.- Ἡ λαογραφικὴ τούτη ἐμπομπὴ γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης
Εὐσταθιάδης. Στὴ λύρα ὁ Γιωργούλης. Ὠντά σας καί πάλι τὴν ἐρχόμενη
ἐβδομάδα αὐτὴ τὴν ὥρα.

. τό σῆμα σβήνει